

<http://hdr.undp.org/>

UNDP Contacts:

New York and Brasilia
Ms. Niamh Collier
Tel: +1 212 906 6111
Cell: +1 917 609 5133
niamh.collier@undp.org

Ms. Marisol Sanjines
Tel: +1 212 906 6763
Cell: +1 646 201 8036
marisol.sanjines@undp.org

Geneva and Paris
Mr. Jean Fabre
Tel: +41 22 917 8542
Cell: +41 79 437 07 76
jean.fabre@undp.org

Brussels
Mr. Peter Thesin
Tel: +32-2 505 46 28
Cell: +32 478312027
peter.thesin@undp.org

Copenhagen
Ms. Christine Drud
Tel: +45 35 46 71 54
Cell: +45 29 45 23 20
christine.drud@undp.org

Tokyo
Mr. Toshiya Nishigori
Tel: +81 3 5467 4751
Cell: +81 90 7200 3295
or +81 80 2016 3078
toshiya.nishigori@undp.org

Washington
Ms. Cara Santos Pianesi
Tel: +1 202 331 9130
Cell: +1 202 262 3381
cara.santos@undp.org

Bratislava
Mr. Zoran Stevanovic
Tel: +421 2 59337 428
Cell: +421 908 729 846
zoran.stevanovic@undp.org

Bangkok
Ms. Cherie Hart
Tel: +662 288 2133
Cell: +66 8 1 918 1564
cherie.hart@undp.org

New Delhi
Ms. Surekha Subarwal
Tel: +91 11 46532330
Cell: +91 9810153924
surekha.subarwal@undp.org

Mexico City
Ms. Maria Amparo Lasso
Tel: +5255 52 63 98 94
Cell: +5255 29 66 79 72
maria.lasso@undp.org

Moscow
Ms. Snizhana Kolomiiets
Tel: +7 (495) 787 2100 (ext.2235)
Cell: +7 916 107-9416
snizhana.kolomiiets@undp.org

London
Ms. Chandrika Deshpande
Tel: +44 020 7396 5338
Cell: +44 (0) 7957 460 246
chandrika.deshpande@undp.org

United Nations
Development
Programme

Zmiany klimatyczne zagrożeniem dla rozwoju społecznego

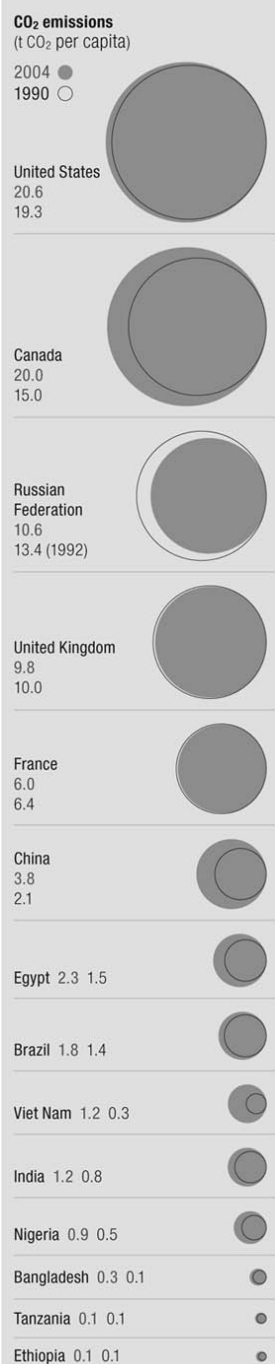
Warszawa, 27 listopada 2007 — Trwają przygotowania do międzynarodowej konferencji na Bali w Indonezji, poświęconej przyszłości Protokołu z Kioto. Tymczasem Raport o Rozwoju Społecznym przygotowany przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju przypomina, że świat powinien skoncentrować się na katastrofalnych skutkach jakie mogą mieć zmiany klimatu dla postępu w zakresie zdrowia, edukacji oraz walki z ubóstwem i głodem. Jak co roku, raport publikuje także Wskaźnik Rozwoju Społecznego, który mierzy poziom jakości życia w 177 krajach. W tym roku Polska znalazła się na miejscu 37. w rankingu. Na pierwszym miejscu znalazła się Islandia. Wskaźnik zawiera informacje o dochodzie, jakości edukacji i zdrowia.

Raport **Przeciw zmianom klimatycznym: solidarność w podzielonym świecie** wyraźnie wskazuje na zagrożenie, jakie stanowi globalne ocieplenie. Pokazuje, że świat zbliża się do punktu przełomowego, który oznacza dla najbiedniejszych krajów i setek milionów ich mieszkańców zamknięcie w spirali niedożywienia, braku wody pitnej, katastrof ekologicznych oraz utraty plonów.

Zmiany klimatyczne są zagrożeniem dla całej ludzkości. Jednak to ubodzy, którzy nie ponoszą odpowiedzialności za dług ekologiczny, jaki zaciągamy wobec natury, poniosą największe koszty i to w pierwszej kolejności – stwierdza Administrator UNDP Kemal Derviş. Publikacja raportu przypada w kluczowym momencie dla negocjacji w sprawie wypracowania wspólnego porozumienia na okres po roku 2012 – kiedy to wygasa obowiązujący Protokół z Kioto. Raport wzywa do przyjęcia dwutorowego podejścia, które łączyłoby zdecydowane działania na rzecz ograniczenia globalnego ocieplenia w XXI wieku poniżej 2°C oraz zacieśnioną współpracę międzynarodową w zakresie przystosowania do zmieniających się warunków środowiska.

Aby możliwe było ograniczenie globalnego ocieplenia, konieczne jest przejęcie inicjatywy przez kraje wysoko rozwinięte w kwestii redukcji emisji gazów cieplarnianych o przynajmniej 80% do roku 2050 w stosunku do poziomu z roku 1990. Raport proponuje jednocześnie wprowadzenie opodatkowania emisji

Figure 1.6 Rich countries—
deep carbon
footprints

Source: CDIAC 2007.

dwutlenku węgla, skuteczne programy handlu emisjami, regulacje polityk energetycznych oraz międzynarodową współpracę w zakresie finansowania technologii niskowęglowych.

Jeżeli chodzi o działania przystosowawcze, raport ostrzega, że nie wszyscy mają takie same możliwości przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz przystosowania się do nich, co skutkuje narastaniem nierówności wewnątrz krajów oraz między nimi. Autorzy raportu apelują do krajów bogatych o priorytetowe uwzględnienie działań przystosowawczych w programach na rzecz ograniczenia ubóstwa.

Wzywamy do działania, a nie jedynie do narzekania – mówi redaktor naukowy raportu, Kevin Watkins. Wspólnie możemy wygrać walkę przeciwko zmianom klimatycznym. Nie wykorzystanie tej szansy będzie bezprecedensową w historii ludzkości porażką w wymiarze zarówno moralnym jak i politycznym – dodaje. Rozmowy w Bali, Watkins określa jako unikalną szansę uczynienia praw ubogich priorytetem negocjacji na temat zmian klimatycznych.

Raport ukazuje, w jaki sposób konsekwencje zmian klimatycznych dotkną ubogich. Analizując sytuację 2,6 miliarda ludzi żyjących za mniej niż 2 dolary dziennie, autorzy ostrzegają, że globalne ocieplenie może doprowadzić do zahamowania, a wręcz do cofnięcia się postępu wypracowanego przez pokolenia. Wśród zagrożeń dla rozwoju społecznego opisanych w raporcie **Przeciw zmianom klimatycznym** należy wymienić:

- Załamanie rolnictwa w wyniku narastającego ryzyka suszy, wzrostu temperatur oraz nieregularnych opadów. 600 milionów ludzi więcej może cierpieć głód. Niektórym terenom Afryki na Południe od Sahary grozi spadek wydajności produkcji o 26% do roku 2060.
- 1,8 miliarda więcej ludzi nie będzie miało dostępu do czystej wody pitnej do roku 2080. Rozległe tereny Azji Południowej oraz północnych Chin są zagrożone poważnym kryzysem ekologicznym z powodu cofania się lodowców oraz zmian w rozkładach opadów.
- Przesiedlenia 332 milionów mieszkańców z zagrożonych powodzią oraz burzami tropikalnymi terenów nadbrzeżnych oraz nisko położonych. Ponad 70 milionów mieszkańców Bangladeszu, 22 milionów Wietnamczyków oraz 6 milionów Egipcjan jest zagrożonych powodzią z związanymi globalnym ociepleniem.
- Rosnące zagrożenia zdrowotne: 400 milionów ludzi więcej będzie zagrożonych malarią.

Analizując wyniki najnowszych badań, autorzy Raportu

	2005 verified emissions under Phase II of ETS (Mt CO ₂)	Emissions cap for 2008–2012 period		
		Proposed by government (Mt CO ₂)	Allowed by European Commission (Mt CO ₂)	Allowed by European Commission as % of 2005 emissions
Austria	33	33	31	94
Belgium	56	63	59	105
Czech Republic	83	102	87	105
Finland	33	40	38	115
France	131	133	133	102
Hungary	26	31	27	104
Germany	474	482	453	96
Greece	71	76	69	97
Ireland	22	23	21	95
Italy	226	209	196	87
Netherlands	80	90	86	108
Spain	183	153	152	83
Sweden	19	25	23	121
United Kingdom	242 ^a	246	246	101
Total	1,943^a	2,095	1,897	98

a. Does not include the United Kingdom's installations which were temporarily excluded from the scheme in 2005 but will be covered in 2008 to 2012, estimated to amount to 30 Mt CO₂.

o Rozwoju Społecznym podkreślają, że potencjalne koszty zmian klimatycznych dla ludzkości są pomniejszane. Wskazują oni, że co raz częściej występujące klęski żywiołowe takie, jak susze, powodzie oraz burze już są czynnikiem pogłębiającym nierówności społeczne oraz ubóstwo. Wraz z postępującym globalnym ociepleniem ich skutki będą coraz bardziej odczuwalne.

Dla milionów ludzi jest to droga prowadząca wprost do ubóstwa i długoterminowego zahamowania rozwoju – stwierdza raport. Klęski żywiołowe niosą ze sobą nie tylko zagrożenie życia, ale i straty gospodarcze, prowadzą do niedożywienia, zmuszają dzieci do porzucenia szkoły. W Etiopii dzieci narażone na działanie suszy we wczesnym dzieciństwie są o 36% razy częściej niedożywione, co przekłada się na 2 miliony przypadków niedożywienia.

Raport skupia się nie tylko na bezpośrednich zagrożeniach dla najuboższych, ale i przestrzega, że zaniedbania w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatycznym mogą prowadzić do katastrof ekologicznych w następnych pokoleniach. Jako przykład autorzy podają możliwe załamanie się tafli lodu na Zachodniej Antarktydzie, cofanie lodowców oraz zaburzenia ekosystemów morskich.

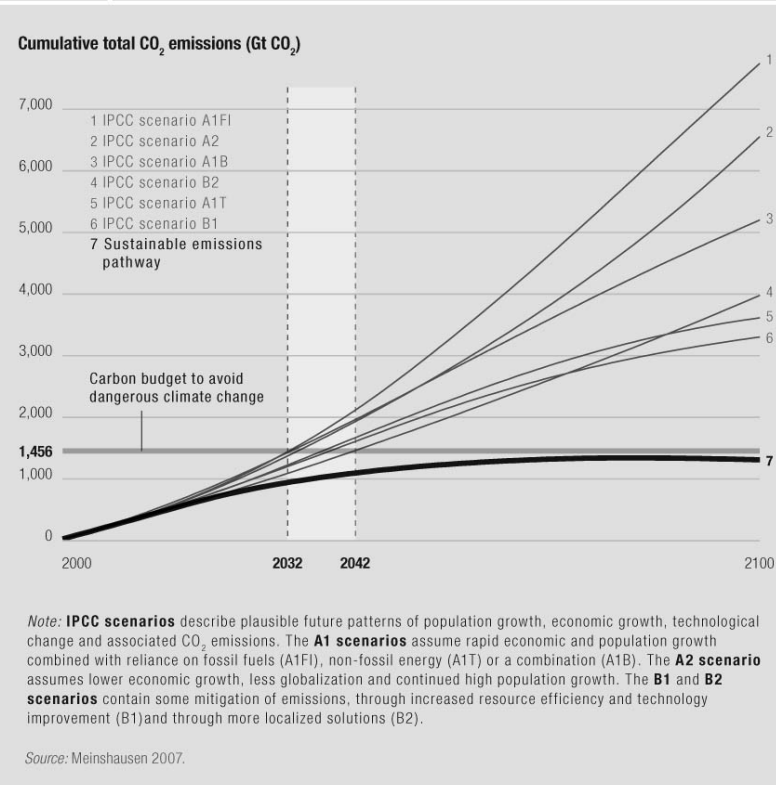
*Nie wszystko jest oczywiste, ale wobec tak wielkiego ryzyka brak pełnej wiedzy nt. zmian klimatycznych nie może usprawiedliwiać bierności. Odważne działania to zabezpieczenie, jakie musimy mieć wobec potencjalnie grożącego nam ryzyka. Najważniejszym przesłaniem raportu **Przeciw zmianom klimatycznym** jest obowiązek zatroszczenia się o rozwój społeczny oraz zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego dla naszych dzieci i wnuków – uważa Derviş.*

Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym

Autorzy Raportu o Rozwoju Społecznym wzywają rządy do wyznaczenia wspólnych celów w celu uniknięcia niebezpiecznych zmian klimatycznych. Postulują wprowadzenie progu 2°C powyżej poziomu z okresu przedindustrialnego (obecny poziom to 0,7°C).

Raport proponuje wprowadzenie „budżetu dwutlenku węgla” XXI wieku. Budżet zakłada, że poziom emisji gazów cieplarnianych byłby zgodny z wyżej wymienionym celem zahamowania tempa ocieplenia klimatu. Autorzy raportu szacują, że przy utrzymujących się trendach, całkowity budżet dwutlenku węgla zostanie wyczerpany do roku 2032. Autorzy ostrzegają, że w ten sposób świat przekroczy raczej próg 4°C.

Figure 1.10 The 21st Century carbon budget is set for early expiry

Raport o Rozwoju Społecznym odnosi się do najważniejszych kwestii, z którymi muszą się zmierzyć negocjatorzy na Bali. Autorzy raportu podkreślają, że pomimo zagrożenia wzrostu emisji dwutlenku węgla z krajów rozwijających się, to kraje bogate powinny najszybciej i w największej skali ograniczyć emisję. Wskazują oni, że to przede wszystkim bogate kraje ponoszą odpowiedzialność historyczną za obecny stan oraz to one posiadają środki finansowe i stosowne technologie pozwalające na znalezienie rozwiązań.

Gdyby kraje rozwijające się emitowały tyle samo CO₂ na mieszkańca, co obywatele Ameryki Północnej, potrzebna byłaby przestrzeń atmosferyczna dziewięciu planet dla zaabsorbowania gazów cieplarnianych – zauważa Watkins.

Według autorów Raportu o Rozwoju Społecznym emisja dwutlenku węgla pozwalająca na uniknięcie niebezpiecznych zmian klimatycznych powinna przedstawiać się następująco:

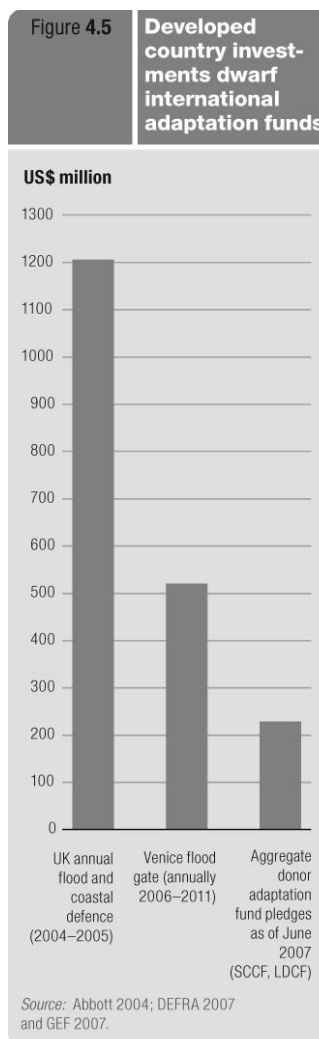
- Dla krajów rozwiniętych: redukcja emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 80% do roku 2050 oraz o 30% do roku 2020 w stosunku do poziomu z roku 1990.
- Kraje rozwijające się natomiast powinny do roku 2050 zmniejszyć emisję o 20% w stosunku do poziomu z roku 1990. Jednak redukcje na tym poziomie zaczęłyby się od roku 2020 i powinny im towarzyszyć międzynarodowa pomoc finansowa oraz transfer technologii niskowęglowych.

Cele założone przez rządy znacznie odbiegają od powyższych wytycznych. Według autorów raportu, większość krajów wysoko rozwiniętych nie spełniło nawet skromnych zobowiązań Protokołu z Kioto – redukcji emisji średnio o 5%. Nawet tam, gdzie zostały wyznaczone ambitne cele, niewiele bogatych krajów przełożyło plany przeciwdziałania zmianom klimatycznym na konkretną politykę energetyczną.

Zakładany scenariusz przyszłych emisji rodzi coraz większe wyzwania. Przewiduje się, że emisja CO₂ do atmosfery wzrośnie o 50% do roku 2030 – w takim przypadku niebezpieczne zmiany klimatu są nieuniknione. *Globalny system energetyczny jest całkowicie niedostosowany do wydolności systemu ekologicznego naszej planety – twierdzi Watkins. Konieczne są zasadnicze zmiany w zakresie regulacji, mechanizmów rynkowych oraz współpracy międzynarodowej.*

Raport **Przeciw zmianom klimatycznym** proponuje szereg działań koniecznych dla wyrównania luki pomiędzy deklaracjami dotyczącymi bezpieczeństwa klimatycznego, a polityką energetyczną. Najważniejsze z nich to:

- **Opodatkowanie emisji dwutlenku węgla.** Raport wskazuje, że ważną rolą mogą tu odegrać zarówno opodatkowanie emisji dwutlenku węgla jak i programy handlu emisjami. Stopniowe podniesienie podatku węglowego może stanowić istotne narzędzie kształtowania polityki inwestorów. Autorzy raportu

podkreślają jednocześnie, że podatek węglowy nie powinien oznaczać większego obciążenia podatkowego ogółem np. poprzez jednoczesne obniżenie podatków od dochodów osób fizycznych.

- **Wprowadzenie bardziej rygorystycznych regulacji.** Raport wzywa rządy do przyjęcia bardziej rygorystycznych standardów emisji dwutlenku węgla przez pojazdy, budynki oraz urządzenia elektryczne.
- **Wspieranie rozwoju źródeł energii niskowęglowej.** Raport przypomina o niewykorzystanym potencjale, jaki stanowią źródła energii odnawialnej i przełomowe technologie, takie jak wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla (Carbon, Capture and Storage – CCS),
- **Międzynarodowa współpraca w zakresie finansowania i transferu technologii.** Autorzy zauważają, że kraje rozwijające się nie przyłączą się do porozumienia, które nie jest dla nich motywujące oraz które może oznaczać zwiększenie kosztów energii. Postulują oni utworzenie Funduszu na rzecz Zminimalizowania Zmian Klimatycznych (Climate Change Mitigation Facility – CCMF), który pozwoliłby na przeznaczenie 25-50 miliardów dolarów rocznie na sfinansowanie technologii pozyskiwania energii niskowęglowej w krajach rozwijających się.

Odwołując się do modeli analizy ekonomicznej autorzy Raportu o Rozwoju Społecznym argumentują, że koszty utrzymania gazów cieplarnianych na poziomie 450 ppm nie powinny przekroczyć 1,6% światowego PKB do roku 2030. *Tyle wynoszą rzeczywiste koszty, natomiast koszty, jakie będzie trzeba ponieść przy braku podjęcia jakichkolwiek działań będą daleko wyższe, czy to w wymiarze ekonomicznym, społecznym czy czysto ludzkim* – ostrzega Derviş. Raport wskazuje, że koszty, jakie trzeba ponieść, aby uniknąć niebezpiecznych zmian klimatycznych, stanowią jedną trzecią obecnych wydatków na zbrojenia.

Zaniedbania w zakresie działań przystosowawczych

Podczas gdy Raport **Przeciw zmianom klimatycznym** uwypukla kluczową rolę redukcji emisji gazów cieplarnianych w perspektywie średnio okresowej, to jednocześnie przestrzega przed zaniedbywaniem działań przystosowawczych. Autorzy raportu wskazują, że nawet przy restrykcyjnej redukcji emisji, ocieplenie i tak będzie postępowało w pierwszej połowie XXI wieku. Ostrzegają także, że działania przystosowawcze są potrzebne, aby zapobiec zmianom klimatycznym prowadzącym do zahamowania rozwoju społecznego oraz uchronić ludzkość przed możliwym niepowodzeniem niedostatecznej redukcji emisji gazów cieplarnianych

Raport zwraca uwagę na skrajne nierówności w zakresie możliwości przystosowania się do zmieniających się warunków klimatycznych. Bogate kraje inwestują w systemy ochrony przed zmianami klimatycznymi. Kluczową rolę odgrywają tu rządy. *Z kolei w krajach rozwijających się mieszkańcy muszą radzić sobie sami* – pisze emerytowany biskup Kapsztadu, Desmond Tutu. *Jest to kolejna forma apartheidu.*

Nie próbujemy bagatelizować wyzwań ekologicznych, przed jakimi w dalszej perspektywie będą musiały stanąć bogate kraje – zauważa Watkins. *Jednak palące problemy skupiają się nie w Nowym Jorku czy w Londynie, ale na zagrożonych terenach Bangladeszu oraz zagrożonych suszą obszarach Afryki na Południe od Sahary.*

Raport o Rozwoju Społecznym wskazuje, że jak dotąd współpraca międzynarodowa wokół działań przystosowawczych jest zbyt powolna. Według autorów raportu całkowite wydatki na wielostronne programy adaptacyjne sięgnęły 26 milionów dolarów, co równa się tygodniowym wydatkom w Wielkiej Brytanii na obronę przed powodzią. Obecnie stosowane mechanizmy opierają się na niskim wkładzie finansowym oraz wysokich kosztach transakcyjnych, twierdzą autorzy.

Raport postuluje wprowadzenie następujących zmian:

- Przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na infrastrukturę chroniącą przed skutkami zmian klimatycznych. Rządy bogatych krajów powinny do roku 2015 przeznaczyć na ten cel przynajmniej 86 miliardów dolarów rocznie (około 0,2% przewidywanego PKB).
- Wsparcie przez społeczność międzynarodową działań Afryki na Południe od Sahary na rzecz monitorowania zmian klimatycznych oraz zapewnienia powszechnego dostępu do informacji meteorologicznych.
- Włączenie planowania działań adaptacyjnych w szersze strategie redukcji ubóstwa oraz skrajnych nierówności, w tym w dokumenty strategiczne dotyczące zmniejszania ubóstwa (Poverty Reduction Strategy Papers – PRSPs).

Jedną z najtrudniejszych lekcji jaką możemy wyciągnąć z postępujących zmian klimatycznych jest świadomość, że rozwój gospodarczy w którym tak duży udział ma zużycie związków węgla i towarzysząca mu rozrzutna konsumpcja w krajach bogatych są nie do pogodzenia z poszanowaniem dla ekologii – stwierdzają autorzy na zakończenie raportu. Jednak przy wprowadzeniu odpowiednich zmian nie jest za późno na obniżenie emisji gazów cieplarnianych do zrównoważonego poziomu bez konieczności rezygnacji ze wzrostu gospodarczego – dodają. Wzrost dobrobytu oraz bezpieczeństwo klimatyczne nie stoją ze sobą w sprzeczności.

* * *

INFORMACJE NA TEMAT RAPORTU: Co roku Raport o Rozwoju Społecznym inicjuje debatę na temat najważniejszych wyzwań stojących przed ludzkością. Jest to niezależne opracowanie zlecone przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). Redaktorem naukowym raportu 2007/2008 jest Kevin Watkins. Raport zawiera też artykuły Sekretarza Generalnego ONZ Ban Ki-moona, prezydenta Brazylii Luiza Inácio Luli da Silvy, Burmistrza Nowego Jorku Michaela R. Bloomberga oraz działaczki na rzecz ochrony Arktyki przeciw zmianom klimatycznym Sheili Watt-Cloutier, Przewodniczącego Światowej Komisji ds. Zrównoważonego Rozwoju i byłej Premier Norwegii Gro Harlem Brundtland, emerytowanego Arcybiskupa Kapsztadu Desmond Tutu oraz Dyrektora Ośrodka ds. Nauki i Środowiska, Sunity Narain. Raport jest tłumaczony na kilkanaście języków i publikowany corocznie w ponad 100 krajach. Dalsze informacje można znaleźć pod adresem <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007>. Raport 2007/2008 w wersji angielskiej jest wydany przez Palgrave Macmillan.